Imperiul habsburgic, otoman, papalitatea — vor determina, cantitativ şi calitativ, informaţiile despre romanitatea poporului român. Principalele informaţii sînt furnizate de misionarii politici sau religioşi, trimişi în ţările române. Politizarea europeană a dus la cunoaşterea românilor de către alte popoare, a determinat apariţia unor noi teorii, unor noi argumente în favoarea originii romane şi a unităţii de neam a poporului român. Politizarea naţională a romanităţii românilor are loc, aşa cum s-a mai amintit, în secolul al XVIII-lea, în condiţiile accentuării luptei românilor pentru drepturi sociale şi naţionale.

Cartea semnată de A. Armbruster se caracterizează printr-o înaltă ţinută ştiinţifică, are un stil plăcut şi este rodul unei îndelungate şi migăloase cercetări de informare. Ea se încadrează printre principalele realizări ale istoriografiei noastre din ultima vreme.

*Gh. Iacob*

VLADIMIR DICULESCU, *Bresle, negustori şi meşteri în Ţara Românească (1830—1848)*, Biblioteca istorică, XL, Ed. Acad. R.S.R., Bucureşti, 1973, 218 p.

Studiul lui Vladimir Diculescu prezintă o importanţă netăgăduită pentru cercetarea realităţilor româneşti din etapa care a precedat revoluţiei de la 1848 şi, mai cu seamă, din cea care stă sub semnul Regulamentului Organic. În organizarea şi interpretarea materialului oferit de cele două statistici, din 1831 şi 1835, autorul a desfăşurat o muncă deosebită, făcută cu rigoarea şi competenţa specialistului, care merită cele mai depline aprecieri. Ca unul care, prin cercetarea şi organizarea unui material statistic de gen — pentru Moldova [1] — cunoaştem modul de lucru pe acest fel de documente, facem aprecierile cu toată convingerea.

Vl. Diculescu, cu sobrietatea care-l caracterizează, se înscrie exact pe coordonatele impuse de specificul lucrării oferindu-ne toate datele cu privire la organizarea breslelor de negustori şi meşteri sub regimul regulamentar, exemplificîndu-şi expunerea cu datele extrase din cele două catagrafii amintite.

Expunerea este organizată în opt capitole. În ordinea succesiunii, acestea sînt următoarele: *Necesitatea unei reforme în Ţara Românească, Tratatul de la Adrianopol* (prevederile politico-administrative şi cele referitoare la libertatea comerţului), *Regulamentul Organic* (redactare, prevederi referitoare la comerţ, organizare vamală, carantine, industrie, căi de comunicaţie, tribunale de comerţ, organizare fiscală ş.a.), *Patentarii* (modalitatea de obţinere a patentelor, categoriile de patentari, drepturile şi îndatoririle acestora, organizarea lor ş.a.). *Breslele* (organizare, statut, ierarhie profesională, breslele de meşteşugari şi negustori, breslele etnice, patrimoniul, conducerea şi funcţiile breslelor), *Evoluţia statistică a patentarilor* (pe baza analizei catagrafiilor din 1831 şi 1835. Pentru perioada ulterioară anului 1835, din lipsa materialului, autorul s-a văzut constrîns să analizeze doar catagrafiile din 1840 şi 1844, în care sînt cuprinşi doar patentarii din oraşul Craiova). În ultimul capitol sînt ilustrate *Fenomenele* care reliefează *dezagregarea breslelor;* în rîndul acestora sînt consemnate: concurenţa şi reclama, lupta de clasă şi imixtiunea oficialităţii în activitatea comercială.

[1] Gh. Platon, *Populaţia oraşului moldovenesc la mijlocul secolului al XIX-lea*, „Carpica", revista muzeului judeţean de istorie Bacău, an II, 1969 şi *Populaţia oraşului Iaşi de la jumătatea secolului al XVIII-lea pînă la 1859*, în *Populaţie şi societate, Studii de demografie istorică*, Ed. Dacia, Cluj, 1972.

Cele 33 documente inserate în anexele lucrării întăresc constatările enunţate pe parcursul acesteia, reluate şi amplificate în concluzii.

Datele statistice furnizate de studiul lui Vladimir Diculescu sînt deosebit de utile pentru completarea conturului unei etape deosebit de interesante a epocii moderne a istoriei noastre. Creşterea numărului de negustori şi meşteri, diversificarea activităţii lucrative şi comerciale în oraşele şi tîrgurile Ţării Româneşti ilustrează, din plin, procesul intens de consolidare a noului, triumful acestuia în înfruntarea cu rînduielile feudale. Întregul material, însoţit de observaţiile şi concluziile autorului, lărgeşte cadrul în limitele căruia se înscrie dezvoltarea Principatelor în preajma revoluţiei de la 1848, oferă o perspectivă mai deplină asupra genezei şi cauzelor acesteia.

Am reproşa autorului că a fost prea sobru în expunerea sa ; că şi-a limitat prea strict observaţiile la obiectul cercetării. Am fi dorit *Observaţii preliminarii* mai largi, de natură să reliefeze condiţiile obiective pe care s-au altoit şi care au stimulat dispoziţiile regulamentare. Avem impresia că autorul acordă o importanţă exagerată convenţiei de la Akerman şi tratatului de la Adrianopol. Sublinierea mai puternică a unora din trăsăturile generale ale epocii de descompunere a feudalismului ar fi avut darul să fixeze mai exact locul acestor evenimente externe în procesul dezvoltării, în stimularea factorilor generaţi obiectiv de condiţiile interne proprii Principatelor. Descrierea prevederilor regulamentare cu privire la organizarea breslelor, a comerţului şi meseriilor ş.a., oricît de corectă ar fi nu este suficientă atîta vreme cît nu este însoţită de analiza atentă a realităţii pe care se altoia noua organizare, de sublinierea consecinţelor pe care le determină. În privinţa aceasta, considerăm noi, Vl. Diculescu putea să ne ofere mai mult. În egală măsură, concluziile s-ar fi impus să fie orientate într-o perspectivă mai largă, care să cuprindă şi noua structură a oraşului, definirea mai pregnantă a funcţiilor acestuia, a rolului său în lupta antifeudală.

Materialul şi concluziile cuprinse în studiul lui Vladimir Diculescu, absolut necesare pentru definirea mai exactă a proceselor economice şi sociale care au precedat revoluţia de la 1848 reprezintă o contribuţie preţioasă. Lucrarea, exemplu de pasiune şi competenţă profesională, lărgeşte sensibil orizontul unei epoci pentru cunoaşterea căreia se impun încă serioase şi îndelungate strădanii.

*Gh. Platon*

CONSTANTIN DOBROGEANU-GHEREA, *Corespondenţă* (Ediţie, studiu introductiv şi note de Ion Ardeleanu şi Nicolae Sorin), Editura Minerva, Bucureşti, 1972, 364 p. + XXII Introducerea.

Constantin Dobrogeanu-Gherea a întreţinut o vastă corespondenţă cu tovarăşii de idei, cu vechi cunoştinţe, cu membrii familiei, corespondenţă care oferă destule date pentru întregirea cunoaşterii personalităţii şi a epocii.

În acţiunea largă de depistare şi valorificare a izvoarelor, cerinţă imperioasă pentru frontul istoric din România, publicarea volumului la care ne referim — prima sinteză a corespondenţei lui Gherea — nu poate fi decît salutară. Culegerea de documente — precedată de o substanţială introducere — cuprinde materialul epistolar în două compartimente : *Corespondenţă trimisă de Constantin Dobrogeanu-Gherea* (102 scrisori) şi *Corespondenţă primită de Constantin Dobrogeanu-Gherea* (193 scrisori). În cadrul fiecăreia dintre cele două părţi, scrisorile sînt grupate, respectiv, pe destinatari şi expeditori, alfabetic şi cronologic. Majoritatea documentelor sînt inedite, parte fiind republicate, mai ales, după surse care astăzi sînt puţin accesibile (I. C. Atanasiu, *Pagini din istoria contemporană a României*, 1881—1916, vol. I, *Mişcarea socialistă* (1881—1900), Ed. Ade-